

Д. М. КВАШУК

П. Я. ПРИГУНОВ

К. В. КАРПОВА

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ОЦІНКА ВПЛИВУ ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ПРОЦЕСІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Наукові праці МАУП, 2015, вип. 47(4), с. 88–92

Розглянуто основні підходи до здійснення процесів інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки машинобудівних підприємств та представлено шляхи їх вдосконалення шляхом визначення залежності прибутку від основних факторів впливу.

Безпека сучасного підприємства в умовах переходу суспільства від індустріального до інформаційного залежить як від багатьох зовнішніх, так і внутрішніх факторів, які впливають на його сталий економічний розвиток.

В основі вирішення проблем економічної безпеки лежать оптимальні управлінські рішення щодо забезпечення належного її стану, які необхідно приймати на основі реальних інформаційних показників. Певним чином ці показники відображають стан захищеності підприємства в умовах загроз, ризиків та небезпек, оскільки вирішення нагальних потреб підприємства в сучасних умовах потребує значної інформаційної підтримки. Механізми протидії загрозам та ризикам мають бути превентивного характеру, тому що загрозу легше попередити, ніж потім ліквідувати її наслідки. Це певною мірою стосується підприємств машинобудування.

Машинобудування як вид економічної діяльності становить стратегічно важливий інтерес для країни, оскільки від її промислового потенціалу залежить рівень економічного зростання та конкурентні позиції на світовому ринку. Тобто від економічної без-

пеки машинобудівних підприємств залежить і економічна безпека держави. Водночас забезпечення належним чином інформаційної підтримки стратегічних рішень у сфері економічної безпеки істотно знизить впливи негативних факторів на діяльність машинобудівних підприємств як з боку зовнішнього, так і внутрішнього середовища.

Зазначене потребує створення надійної та своєчасної системи інформаційно-аналітичного забезпечення, шляхи до оптимізації якого становлять низку нерозв'язаних загальнонаукових питань.

Напрацювання в напрямі вирішення цієї проблеми відображені у Програмі Президента України на 2010–2014 роки та Державній програмі активізації розвитку економіки України на 2013–2014 роки, де визначено необхідні кроки щодо модернізації економіки країни, починаючи з розвитку промислового потенціалу, інноваційної сфери, сфери науки та освіти [8].

Попри значну кількість наукових досліджень проблема забезпечення економічної безпеки підприємств залишається об'єктом розробок багатьох вчених. Вивченням цієї проблематики займалися такі вітчизня-

ні вчені: О. Ареф'єва [1], І. Білоусова [3], С. Ільшенко [5], Н. Прус [7], Н. Чопко [10], А. Сливоцький [9]. Безпосередньо процес інформаційно-аналітичної діяльності досліджували вчені: В. Захожай [2], М. Зубок [4], П. Конотопов, Ю. Курносів [6].

Зважаючи на достатню кількість наукових досліджень, проблема інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємств потребує подальшої уваги. Не повною мірою висвітлено прикладні аспекти інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки машинобудівних підприємств. Також потребує постійної уваги питання щодо вдосконалення механізмів визначення показників стану економічної безпеки машинобудівних підприємств. Майже відсутні дослідження процесів взаємодії між суб'єктами забезпечення економічної безпеки на мікро- та макрорівнях економіки.

Визначимо основні фактори впливу на прибуток машинобудівних підприємств та спробуємо дослідити залежність зміни операційного прибутку від ключових факторів у процесі інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки.

Враховуючи особливості діяльності машинобудівних підприємств, неможливо не звернути увагу на основні фактори, що впливають на прибуток машинобудівних підприємств, а відповідно, і на їх економічну безпеку. До таких можна зарахувати:

- обсяги реалізації продукції;
- ціну одиниці продукції;
- собівартість продукції;
- постійні витрати підприємства.

Зважаючи на низку другорядних факторів, що мають пряму залежність із зазначеними вище, можна побудувати систему зв'язків між ними та визначити кількісну залежність (див. рис. 1). Вона може бути встановлена з використання математичних методів факторного аналізу, що використовуються в якості інструментів фінансового аналізу (формули 1–11).

Для визначення залежності між прибутком підприємства та відповідними факторами впливу на прибуток пропонується побудувати факторну модель операційного

прибутку, оскільки він є основним прибутком підприємств машинобудування (1):

$$D = R - Q - C, \quad (1)$$

де D – фінансові результати від операційної діяльності (операційний прибуток); R – чистий дохід від реалізації продукції; Q – змінні витрати; C – постійні витрати.

Де R = ряд. 35 Ф-2 б. о.;

Q = ряд. 40 Ф-2 б. о.;

C = ряд. (70 + 80 + 90 – 60) Ф-2 б. о.

Змінні витрати наведені як собівартість продукції, постійні витрати – як різниця між сумою адміністративних витрат, витрат на збут, інших адміністративних витрат з іншими операційними доходами.

Для визначення впливу факторів на операційний прибуток було розраховано зміну операційного прибутку відповідно до факторної моделі, як різницю між показниками операційного прибутку у звітному та минулому періоді:

$$\Delta D = D1 - D0. \quad (2)$$

Для подальшого розрахунку залежності пропонується ввести додаткові факторні змінні: q – кількість реалізованої продукції, у натуральному вимірі (умовна для розрахунку факторної моделі); Q' – змінні витрати на одиницю продукції; z – середня ціна одиниці продукції, грн (умовна для розрахунку факторної моделі).

Кількість реалізованої продукції та ціну одиниці продукції пропонуємо представити умовно, оскільки номенклатура продукції здебільшого на промислових підприємствах досить об'ємна, і процедуру розрахунку було спрощено до основних сегментів, що не викривляє суті розрахунку.

Таким чином, факторна модель набуває вигляду:

$$D = q * z - q * Q' - C. \quad (3)$$

Для визначення кількісної залежності зміни операційного прибутку від зміни ключових факторів впливу пропонується обчислити вплив чинників на зміну операційного прибутку за методом ланцюгових підстановок.

Отже, розрахунок залежності операційного прибутку від обсягів реалізації продукції

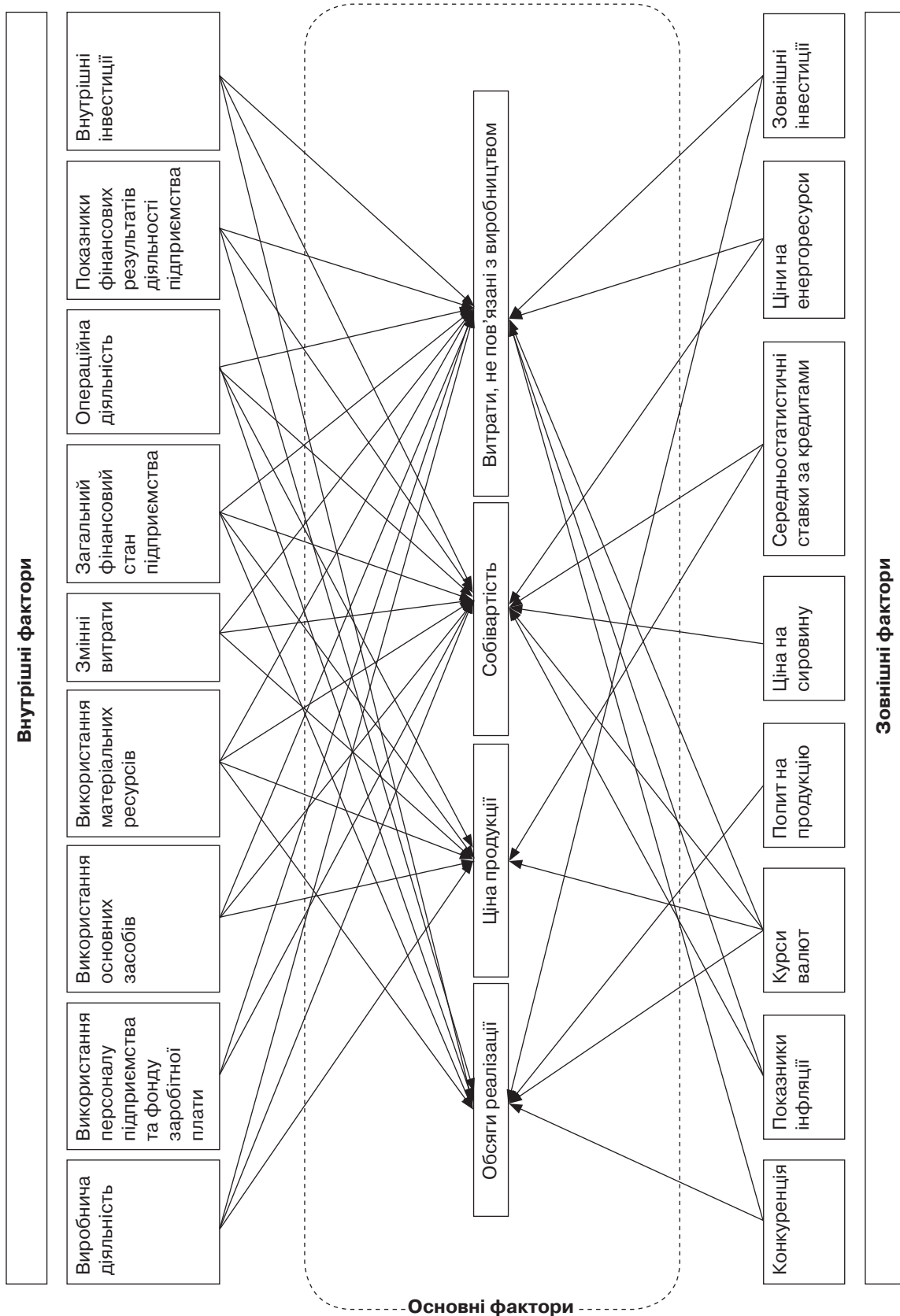

Рис 1. Комплекс основних факторів, які характеризують стан господарської діяльності машинобудівних підприємств

ції може бути представлений формулами 4, 5:

$$\Delta D_{(q)} = \Delta q (z_0 - Q'_0), \quad (4)$$

$$\Delta q = q_1 - q_0, = (\text{од.}). \quad (5)$$

Розрахунок залежності операційного прибутку від ціни одиниці продукції представлений формулами 6, 7:

$$\Delta D_{(z)} = q_1 \times \Delta z, \quad (6)$$

$$\Delta z = z_1 - z_0 \text{ (тис. грн)}. \quad (7)$$

Розрахунок залежності операційного доходу від змінних витрат на одиницю продукції:

$$\Delta D_{(Q')} = q_1 \times (-\Delta Q'), \quad (8)$$

$$\Delta Q' = Q'_1 - Q'_2. \quad (9)$$

Розрахунок залежності операційного доходу від зміни постійних витрат:

$$\Delta D_{(c)} = -\Delta C. \quad (10)$$

Для перевірки правильності здійснення розрахунків пропонується визначити сукупний вплив чинників на зміну операційного прибутку:

$$\Delta D = \Delta D_{(q)} + \Delta D_{(z)} + \Delta D_{(Q')} + \Delta D_{(c)}. \quad (11)$$

Отже, використовуючи відповідну математичну модель, є можливість встановити кількісну залежність впливу ключових факторів на прибуток, а відповідно, і на економічну безпеку машинобудівних підприємств.

Основні фактори, що впливають на прибуток машинобудівних підприємств та, відповідно, на їх економічну безпеку: обсяги реалізації продукції; ціна одиниці продукції; собівартість продукції; постійні витрати підприємства. Крім того, існує низка другорядних факторів, що мають взаємозалежність з основними факторами. Дослідження такої залежності може бути здійснено з використання методів фінансового аналізу, що можуть бути використані у процесі інформаційно-аналітичного забезпечення економічної

безпеки. Таким чином, економічну безпеку можна характеризувати певними показниками, що відображають її рівень.

Література

1. Ареф'єва О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко // Акт. пробл. економіки. — 2009. — № 1 (91). — С. 98–103.
2. Захожай В. Б. Бухгалтерський облік у галузях економіки: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Б. Захожай, М. Ф. Базась, М. М. Матюха та ін.; за ред. В. Б. Захожая, М. Ф. Базася. — К.: МАУП, 2005. — 968 с.
3. Білоусова І. А. Вибір моделі економічного розвитку України в вимірі національної безпеки / І. А. Білоусова, О. А. Кириченко // Економіка та держава: міжнар. наук.-практ. журн. — 2010. — № 8. — С. 10–15.
4. Зубок М. І. Інформаційно-аналітичне забезпечення підприємницької діяльності: навч.-метод. посіб. / М. І. Зубок. — К.: НТЕУ, 2007. — 156 с.
5. Ільшенко С. Н. Складові економічної безпеки підприємства і підходи до їх оцінки / С. Н. Ільшенко // Акт. пробл. економіки. — 2003. — № 3. — С. 12–19.
6. Курносів Ю. В., Конотопов П. Ю. Аналітика: методологія, технологія і організація інформаційно-аналітичної роботи / Ю. В. Курносів, П. Ю. Конотопов. — М.: РУСАКИ, 2004. — 512 с.
7. Прус Н. В. Планування витрат в забезпеченні економічної безпеки підприємства: логіка та шляхи удосконалення / Н. В. Прус // Економіка. Менеджмент. Підприємство: зб. наук. пр. Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля. — Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2011. — Вип. 23. Ч. 2. — С. 218–224.
8. Програма економічних реформ на 2013–2014 рр. [Електронний ресурс] / Офіц. сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>
9. Сливоцький А. Міграція капіталу: як у замислах на кілька кроків випередити своїх конкурентів / А. Сливоцький. — К.: Пульсари, 2001. — 296 с.
10. Чопко Н. А. Система управління фінансовою безпекою підприємства / Н. А. Чопко, О. Г. Жук // Вісн. Львів. ун-ту. — 2008. — Вип. 40. — С. 320–322.

Забезпечення належним чином інформаційної підтримки стратегічних рішень у сфері економічної безпеки істотно знизить вплив негативних факторів на діяльність машинобудівних підприємств як з боку зовнішнього, так і внутрішнього середовища.

Обеспечение должным образом информационной поддержки стратегических решений в сфере экономической безопасности существенно снизит влияния негативных факторов на деятельность машиностроительных предприятий как со стороны внешней, так и внутренней среды.

Providing appropriate information support strategic decisions in the area of economic security significantly reduce the impact of negative factors on the activities of engineering companies from both the external and internal environment.

Надійшла 21 вересня 2015 р.